

Sygn. akt III AUa 1040/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dariusz Płaczek (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Wiśniewska SSO del. Ewa Krakowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Dorota Stankowicz

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z odwołania Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) spółki z o.o. z siedzibą w L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

przy udziale B. T. i A. T.

o składki

na skutek apelacji Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) spółki z o.o. z siedzibą w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 marca 2017 r. sygn. akt VII U 2167/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach I i II oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustala kwotę należnych składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres wskazany w zaskarżonej decyzji przy uwzględnieniu zwolnienia od odpłacania tych składek za pracownika B. T. oraz zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) spółki z o.o. z siedzibą w L. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) spółki z o.o. z siedzibą w L. kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Ewa Krakowiak Dariusz Płaczek Grażyna Wiśniewska

Sygn. akt III AUa 1040/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Krakowie: I. oddalił odwołanie Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) sp. z o.o. w L. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 12 sierpnia 2015 r. ustalającej kwoty należnych składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla płatnika składek - Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) sp. z o.o. w L. za okres od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. w kwotach wymienionych w decyzji, (w tym za ubezpieczonego B. T.); II. zasądził od Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) sp. z o.o. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kwotę 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; III nie obciążył zainteresowanych B. T. i A. T. kosztami postępowania.

W oparciu o dokumentację zalegającą w aktach Sąd Okręgowy ustalił, że w dniach od 12 marca 2015 r. do 13 marca 2015 r. oraz od 17 marca 2015 r. do 20 marca 2015 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjnym (...) sp. z o.o. przeprowadzono kontrolę dotyczącą prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz prawidłowość zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w latach 2010-2012r. Kontrola dotyczyła również prawidłowości naliczania regulowania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, w tym również w przypadku osób powracających z urlopów wychowawczych. B. T. zatrudniony był w Spółce w okresie od dnia 31 grudnia 2004 r. do 31 grudnia 2011 r. i następnie od dnia 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2016 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie umów o pracę zawartych na czas określony, na stanowisku montażysty okien (...). W okresie od dnia 12 stycznia 2011 r. do 11 marca 2011 r. przebywał na urlopie wychowawczym w celu sprawowania osobistej opieki nad synem K. (ur. (...)). Matka dziecka złożyła oświadczenie, iż w powyższym okresie nie będzie korzystać z urlopu wychowawczego na syna K.. Matka dziecka A. T. przebywała na urlopie wychowawczym w okresie od dnia 26 sierpnia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r. – na to samo dziecko. W związku z faktem, że B. T. korzystał z urlopu wychowawczego w części niewykorzystanej przez matkę Spółka została obciążona obowiązkiem uregulowania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za B. T., za okresy objęte zakwestionowaną decyzją albowiem prawo do zwolnienia z opłacanych składek przysługuje pracodawcy A. T., ponieważ jako pierwszy udzielił pracownikowi jednego z urlopów. Zważywszy na fakt, iż odwołująca Spółka nie złożyła stosownych dokumentów rozliczeniowych Zakład zakwestionowaną decyzją z dnia 12 sierpnia 2015 r. dokonał rozliczenia składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. (szczegółowe zestawienie składek oraz sposób ich rozliczenia zostały przedstawione w zaświadczeniu ZUS z dnia 6 lipca 2016 r.). W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Przytoczył treść art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszezeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 7) przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (...) jest obowiązany opłacać składki za pracowników na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Pracodawca, o którym mowa w art. 9 omawianej ustawy nie opłaca składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego, lub urlopu wychowawczego w okresie 36 miesięcy począwszy od pierwszego miesiąca po powrocie z jednego z powyżej wymienionych urlopów. Pracodawca nie opłaca również składek na Fundusz za pracowników, którzy osiągnęli wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn. Przy czym zgodnie ze stanowiskiem Ministra Pracy i Polityki Społecznej prawo do zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przysługuje tylko temu pracodawcy, który pierwszy udzielił pracownikowi jednego z urlopów wymienionych w art. 104a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz art. 9a ustawy o ochronie roszezeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy i nadal kontynuuje zatrudnienie w tym zakładzie pracy. Skoro A. T. przebywała na urlopie wychowawczym na syna K. w okresie od dnia 26 sierpnia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r., a B. T. w okresie od dnia 12 stycznia 2011 r. do 11 marca 2011 r., to w świetle przyjętej powyżej interpretacji prawnej przepisów art. 104a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz art. 9a ustawy o ochronie roszezeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, prawo do zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przysługuje wyłącznie pracodawcy A. T.. Dlatego też Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. odwołanie oddalił. Motywując natomiast obciążenie odwołującej Spółki kosztach zastępstwa procesowego powoła się na § 6 pkt. 5 w zw. z §11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie

opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 490), a zainteresowanych A. T. i B. T. nie obciążał kosztami postępowania na zasadzie art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosło Przedsiębiorstwo Produkcyjne (...) sp. z o.o. i zaskarżając go w całości zarzuciło: 1) naruszenie przepisów art. 9 i art. 9a ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, poprzez ich błędną wykładnię, wskutek czego przyjęcie, że zwolnienie pracodawcy z obowiązku opłacania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych nie może dotyczyć ubezpieczonego B. T. powracającego z urlopu wychowawczego, z uwagi na okoliczność, że wcześniej z takiego zwolnienia skorzystał pracodawca żony tego ubezpieczonego, a prawo do zwolnienia z opłacania składek na FGSP przysługuje tylko temu pracodawcy, który pierwszy udzielił pracownikowi urlopu wychowawczego, opierając podstawę rozstrzygnięcia w istocie na stanowisku wyrażonym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w niewiążącej interpelacji nr (...) z dnia 7 kwietnia 2014 r., podczas gdy takie ograniczenie do skorzystania ze zwolnienia nie wynika ani z powołanego przepisu, ani też z żadnej innej obowiązującej regulacji prawnej; 2) naruszenie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.p.a. oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.), na wadliwie przeprowadzonej kontroli legalności decyzji organu rentowego, w wyniku czego uznanie za prawidłowe rozstrzygnięcie zawarte w tej decyzji, pomimo tego, że nie zostało ono oparte o obowiązujący przepis prawa, lecz o nie wiążące powszechnie wyjaśnienia prawne, zawarte w odpowiedzi na interpelację nr (...), sporządzoną przez sekretarza stanu Ministerstwa Pracy i polityki Społecznej w dniu 7 kwietnia 2014 r. Wskazując na tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i stwierdzenie braku podstaw prawnych do kwestionowania zwolnienia z obowiązku uiszczania składek na FGSP w okresie od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. oraz zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, że zgodnie z art. 9a ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, zwolnienie z obowiązku uiszczania składek na FGSP dotyczy każdego pracodawcy, którego pracownik skorzystał m.in. z urlopu wychowawczego, niezależnie od tego, czy drugi rodzic dziecka również na takim urlopie przebywał. Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej wykładni tego przepisu, tworząc nieistniejącą normę prawną wprowadzającą wyjątki od cytowanego przepisu i w oparciu o taką fikcyjną regulację, de facto bez podstawy prawnej, wydał następnie rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Zdaniem apelującego, cytowany przepis art. 9a pozostaje w ścisłym związku z obowiązującym art. 186 k.p., przewidującym prawo do skorzystania z urlopu wychowawczego nie tylko przez matkę, ale również przez ojca, ale także dopuszczającym jednoczesne korzystanie z tego urlopu przez oboje rodziców. Ustawodawca miał zatem świadomość, że ze zwalniania ze składek na FGSP może skorzystać zarówno pracodawca matki, jak i pracodawca ojca, skoro żadnego wyłączenia w tym zakresie nie przewidział. Ograniczenie możliwości korzystania z tej ulgi wyłącznie do pracodawcy jednego z rodziców jest niezasadne. Omawiany przepis posługuje się sformułowaniem „udzielił pracownikowi takiego urlopu”. Nie ma tu zatem mowy o pierwszeństwie udzielania urlopu czy uzależnienia zwolnienia opłacania składek od nie skorzystania z takiego zwolnienia przez drugiego z rodziców.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wniósł o jej oddalenie jak bezzasadnej oraz na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna.

W niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 9a ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 7). Podkreślenia wymaga, że ogół okoliczności faktycznych rozpatrywanej sprawy pozostawał bezsporny. Nie budziło wątpliwości, że w okresie od dnia 26 sierpnia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r. na urlopie wychowawczym udzielonym celem sprawowania opieki nad synem K. T. przebywała matka dziecka A. T.. Następnie od dnia 12 stycznia 2011 r. do dnia 11 marca 2011 r. z urlopu

wychowawczego z tytułu opieki nad synem K. T. korzystał zatrudniony w odwołującej się spółce ojciec dziecka B. T.. Na tle powyższych okoliczności powstał spór, gdyż organ rentowy uznał, że odwołująca się spółka jako pracodawca i płatnik składek w dokumentach rozliczeniowych za okres od kwietnia 2011 r. do grudnia 2012 r. bezzasadnie od wynagrodzenia swojego pracownika B. B. nie zadeklarowała składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Konieczne jest w tym miejscu odwołanie się do w/w art. 9a ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, zgodnie z którym pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne nie opłacają składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnionych pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub urlopu wychowawczego w okresie 36 miesięcy począwszy od pierwszego miesiąca po powrocie z urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub urlopu wychowawczego.

Sąd pierwszej instancji analizując treść tego przepisu podzielił stanowisko organu rentowego pozostającego u podstaw zaskarżonej decyzji. Sąd Apelacyjny takiej argumentacji prawnej przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie akceptuje. Trafnie zarzucono w apelacji, że z art. 9a ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy nie wynika, iż szczególne uprawnienie do zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przysługuje wyłącznie temu pracodawcy jednego z rodziców powracających do pracy z urlopu wychowawczego, który jako pierwszy takiego urlopu udzielił. Przepis ten został sformułowany w taki sposób, iż nie ma w nim mowy o „pierwszeństwie” udzielania urlopu wychowawczego czy uzależnieniu zwolnienia z opłacania składek od nieskorzystania z takiego zwolnienia przez drugiego z rodziców, a ponadto nie zastrzega on, że wyłącznie pracodawca jednego z rodziców może skorzystać z nieoprowadzania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za pracownika – rodzica powracającego z urlopu wychowawczego. Brzmienie omawianego przepisu art. 9a jest jasne i nie budzi wątpliwości. Ustawodawca mówi bowiem o pracodawcach, którzy nie opłacają składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnionych pracowników powracających z urlopu. Skoro już wykładnia językowa tego przepisu prowadzi do logicznych i nie budzących wątpliwości wniosków, to wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, nie ma podstaw do odstępowania od tej wykładni. W doktrynie i judykaturze sformułowana została reguła określająca następującą kolejność różnych sposobów wykładni: wykładnia językowa, wykładnia systemowa, wykładnia funkcjonalna (celowościowa). Nie powinno się więc stosować wykładni funkcjonalnej, celowościowej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych. W myśl zasady interpretatio cessat in claris nie zachodzi konieczność użycia kolejno wszystkich tych sposobów wykładni, w szczególności nie będzie potrzeby sięgania po dyrektywy celowościowe, jeżeli już po zastosowaniu dyrektyw językowych uda się uzyskać właściwy wynik wykładni, to jest ustalić znaczenie interpretowanej normy. Przypisanie przy rozwiązywaniu konkretnego zagadnienia prawnego prymatu wykładni funkcjonalnej, oznaczałoby wkroczenie na drogę wykładni kreatywnej, stanowiącej swoiste "poprawianie" czy "korygowanie" ustawy, mimo że wykładnia językowa jest w tym względzie jednoznaczna i nie ma powodów, aby od jej wyniku odchodzić. Mimo, że Sąd pierwszej instancji zignorował wynik wykładni językowej omawianego przepisu, to podobnie jak organ rentowy, nie przedstawił również żadnych argumentów, które uzasadniałyby przyjęte przez ten Sąd stanowisko, a wynikających z wykładni funkcjonalnej.

Trzeba zwrócić uwagę na to, że art. 9a został dodany do ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy z dniem 1 stycznia 2009 r., a następnie podlegał zmianom wynikającym głównie z poszerzania zakresu urlopów objętych działaniem tego przepisu. Jednak analiza uzasadnień poszczególnych projektów zmian nie wskazuje, aby zamiarem ustawodawcy było przyznanie uprawnienia do zwolnienia z opłacania składek wyłącznie pracodawcy jednego z rodziców. Uznając, że ustawodawca kieruje się zasadami racjonalnej legislacji, stwierdzić należy, że jeśli jego zamiarem było wprowadzenie tego rodzaju ograniczeń, wówczas znalazłoby to jasne odzwierciedlenie w treści przedmiotowego przepisu. Powoływanie się przez Sąd pierwszej instancji w ślad za organem rentowym na interpretację art. 9a prezentowaną przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej jest nieskuteczne, bowiem interpretacja ta nie ma mocy wiążącej, a nadto jest błędna. Sposób argumentacji prawniczej, jakim posłużono się w tej interpretacji (k. 24) jest nie do przyjęcia z punktu zasad logiki. Sprowadza się do oczywiście błędnej tezy, że skoro w powołanym przepisie nie zastrzeżono wyraźnie, że ze zwolnienia może skorzystać pracodawca zarówno matki

dziecka jako i pracodawca ojca dziecka, w sytuacji, gdy oboje korzystają kolejno z urlopów związanych z rodzicielstwem, to znaczy, że ze zwolnienia wynikającego z tego przepisu może korzystać tylko jeden z tych pracodawców i to (nie wiedząc czemu) ten, który pierwszy udzielił urlopu. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na to, że sporna w niniejszej sprawie kwestia była już przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądów powszechnych, a zapadające rozstrzygnięcia wyrażają stanowisko odmienne od tego, jakie w niniejszej sprawie prezentował organ rentowy. Przykładem może być wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 lipca 2015 r. (III AUa 887/14, LEX nr 1797187), zgodnie z którym prawo do zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ma również pracodawca pracownika – ojca wychowującego dziecko, jeśli wraca do pracy po wykorzystaniu części urlopu macierzyńskiego, z którego zrezygnowała pracownica – matka. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny w Szczecinie podkreślił, że w art. 104a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (analogiczny przepis dotyczący składek na Fundusz Pracy) nie ma mowy o „pierwszeństwie” udzielania urlopu ani o uzależnieniu zwolnienia z opłacania składek od nie skorzystania z takiego zwolnienia przez drugiego z rodziców. Odwołując się do treści analizowanego przepisu wskazał, że niezasadne jest ograniczanie korzystania z ulgi wyłącznie do pracodawcy jednego z rodziców. Stanowisko takie wyraża w swoim orzecznictwie również Sąd Apelacyjny w Krakowie (w wyroku z dnia 23 sierpnia 2017 r., III AUa 488/16, niepubl.)

W świetle powyższego, Sąd Apelacyjny w sprawie niniejszej nie podzielił wniosków, do jakich doszedł Sąd pierwszej instancji i uznał, że kwota składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, jakie za okres od kwietnia 2011 r. do grudnia 2012 r. powinna uiścić odwołująca się spółka nie obejmuje składek od wynagrodzenia B. T., który powrócił do pracy z urlopu wychowawczego udzielonego mu na okres od dnia 12 stycznia 2011 r. do dnia 11 marca 2011 r. W konsekwencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w tym kierunku. Natomiast o kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od organu rentowego na rzecz odwołującej się spółki kwotę 60,00 zł tytułem ustalonego w stawce minimalnej wynagrodzenia radcy prawnego za postępowanie pierwszoinstancyjne na podstawie obowiązującego w dacie wniesienia odwołania § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 490, ze zm.), a za postępowanie apelacyjne kwotę 240,00 zł tytułem ustalonego w stawce minimalnej wynagrodzenia radcy prawnego zastępującego odwołującą się spółkę w postępowaniu apelacyjnym na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265) oraz kwotę 30,00 zł tytułem uiszczonej opłaty podstawowej od apelacji (art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 785).

Grażyna Wiśniewska Dariusz Płaczek Ewa Krakowiak